

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาผ้าไหมยกดอกลำพูนในครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ใช้วิธีการศึกษาจากเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์บุคคลในพื้นที่ ซึ่งได้แบ่งเป็นกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน กลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสนับสนุน จำนวน 12 คน และกลุ่มผู้ที่มีความชำนาญพิเศษ จำนวน 10 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และแบบไม่มีโครงสร้าง แบบบันทึกเพื่อใช้ในการบันทึกรายละเอียด กล้องถ่ายภาพ และเครื่องบันทึกเสียง แล้วนำแบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกเสียงและภาพถ่ายมาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยจัดข้อมูลเป็นระบบแล้วแยกแยะจัดกลุ่มประเภทของข้อมูล ได้ผลสรุปของการศึกษาดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. วัสดุและกรรมวิธีการผลิต

1.1 ด้านวัสดุ ปัจจุบันวัสดุหลักที่นำมาใช้ในการทอผ้าไหมยกดอกของจังหวัดลำพูนจะมีอยู่ 3 ชนิดด้วยกันคือ

1.1.1 เส้นไหม เส้นไหมที่ใช้ในการทอผ้ายกดอกของจังหวัดลำพูน ส่วนใหญ่เป็นเส้นไหมดิบ มี 3 ชนิด แต่ละชนิดจะใช้กับการทอผ้าที่มีผิวสัมผัสและลวดลายต่างกัน

1.1.2 ดิ้นเงิน ดิ้นทอง เป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของผ้าไหมยกดอกที่ทำให้ผ้าทอยกดอกมีความสวยงาม แวววาว ดูทรงค่า เหมาะสำหรับชนชั้นสูง หรือเชื้อพระวงศ์ ซึ่งผ้าไหมยกดอกที่ใช้ดิ้นเงินดิ้นทองนี้จะมีราคาสูงมาก ปัจจุบันจะใช้ ดิ้นเงิน ดิ้นทองของต่างประเทศ

1.1.3 สีย้อม ปัจจุบันในการย้อมผ้าไหม สีที่ใช้ย้อมจะเป็นสีวิทยาศาสตร์ หรือสีเคมี ซึ่งผู้ผลิตจะใช้สีย้อมไฮโปเบอร์ (Bayer) ของประเทศเยอรมัน เนื่องจากเป็นสีที่มีคุณภาพดีที่สุดในปัญหาในการย้อม

1.2 ด้านกรรมวิธีการผลิต การทอผ้าไหมยกดอกจะเป็นการทอผ้าที่มีความละเอียดอ่อนกว่าเส้นฝ้าย อีกทั้งการทอยังคงใช้กี่ทอผ้าแบบพื้นเมือง (กี่เมือง) ไม่ใช่กี่ทอผ้าแบบกึ่งกระตุก จากการศึกษากรรมวิธีการผลิตจะมีกระบวนการผลิตที่สำคัญ 3 กระบวนการดังนี้ ได้แก่ การฟอก การย้อมและการทอ

1.2.1 การฟอกเส้นไหม เป็นการฟอกกวาไหม (Sericin) ที่หุ้มเส้นไหมให้หลุดออกเพื่อที่จะย้อมสีติดได้ง่าย การฟอกใช้น้ำด่างผสมสบู่อลายหรือสบู่กรด และโซดาแอช (Sodium carborate) โดยกรรมวิธีนั้นจะต้องแช่เส้นไหมก่อนเพื่อที่จะได้คำนวณสัดส่วนระหว่าง น้ำ เส้นไหม

สบู่ และโซดาแอช กล่าวคือจะใช้สัดส่วนโดยประมาณดังนี้ น้ำ 20 ลิตร ต่อเส้นไหม 1 กิโลกรัม สบู่ จำนวน 2 เปอร์เซ็นต์ หรือจำนวน 1 ก้อน และโซดาแอช จำนวน 2 เปอร์เซ็นต์ หรือจำนวน 2 ช้อนโต๊ะ เมื่อคั้นน้ำจนเดือดและเติมสบู่และโซดาแอชลงไปจนละลายหมดแล้ว ก็นำเส้นไหมลงไปต้มฟอกประมาณ 20-30 นาที จากนั้นจึงนำไปล้างน้ำให้สะอาด แล้วนำไปสาวกระตุกให้เส้นยืดแห้ง เพื่อให้เส้นไหมเหี่ยยตรง แล้วนำไปตากแดดให้แห้งในที่กลางแจ้งที่มีแดดจัด

1.2.2 การย้อมเส้นไหม คือการทำให้เส้นไหมมีสีต่างๆทำให้ผ้าที่ทอด้วยเส้นไหมมีสีและลวดลายที่สวยงาม โดยการนำเส้นไหมที่ฟอกแล้วไปต้มในน้ำสี ซึ่งมีวิธีการคำนวณสีย้อมตามความเข้มของสีที่ต้องการใช้ เช่นถ้าจะย้อมเส้นไหมจำนวน 1 กิโลกรัม จะต้องใช้สีจำนวน 30 กรัม น้ำย้อมจำนวน 20 ลิตร โดยนำสีไปละลายในน้ำแล้วคั้นให้เดือด จึงใส่เส้นไหมที่ฟอกลงไป เติมน้ำ เติมน้ำย้อมให้ได้ที่ ประมาณ 1 ชั่วโมงนำมาซักน้ำให้สะอาดเพื่อไล่สีตกค้างให้หมด และใส่น้ำยากันสีตก เสร็จแล้วนำเส้นไหมไปสาวกระตุกให้เส้นยืดแห้ง (ขั้นตอนการสาวกระตุกเหมือนกับการฟอก) นำไปตากแดดให้แห้งในที่กลางแจ้งที่มีแดดจัด แล้วม้วนเส้นไหมนำไปเก็บเพื่อเตรียมเส้นไหมสำหรับนำไปทอผ้าต่อไป

1.2.3 การทอ มีวิธีการที่สำคัญ 10 ขั้นตอน ได้แก่

1.2.3.1 การนำเส้นไหมยืนมาลงแป้ง ขั้นตอนนี้จะทำให้เส้นไหมยืนเรียบแข็งขึ้น ไม่เป็นขุยเมื่อถูกเสียดสีตอนกระทบฟืมและฟันหวีเวลาทอผ้าโดยใช้เส้นไหมที่ฟอกและย้อมสีเสร็จแล้ว ไปต้มในถังน้ำแป้ง ให้แป้งเกาะติดเส้นไหมอย่างสม่ำเสมอ บิดน้ำออก กระตุกเส้นไหมให้เส้นไหมกระจาย นำไปตากแดด ม้วนเก็บเตรียมกรอเข้าหลอดต่อไป

1.2.3.2 การกรอเส้นไหม เป็นการกรอเส้นไหมเข้าหลอดใหญ่ จากหลอดใหญ่ กรอเข้าหลอดเล็ก สำหรับเป็นหลอดด้ายพุ่งใส่ในกระสวยวิธีการกรอนำไหมยืนที่ลงแป้งแล้วสวมที่ระวิง ดึงเส้นไหมจากระวิงไปพันที่หลอดแอสลอนซึ่งสวมติดกับแกนหลอดของโน เมื่อหมุนวงล้อโน แกนหลอดก็จะหมุนดึงเส้นไหมจากระวิงพันเข้าหลอด

1.2.3.3 การสาวไหม เป็นขั้นตอนที่ต้องอาศัยความชำนาญพอสมควรในการสาวไหมเพื่อจะนำเอาเส้นไหมยืนเข้าหัวม้วนสำหรับเตรียมไปทอโดยนำหลอดที่กรอเส้นไหมยืนไปสาวที่เครื่องสาวไหม ต้องทำการคำนวณก่อนว่าต้องการใช้เส้นไหมจำนวนทั้งหมดกี่เมตร

1.2.3.4 การนำเส้นไหมยืนเข้าหัวม้วน เป็นกระบวนการที่นำเอาเส้นไหมยืนที่สาวเรียบร้อยแล้วนำมาขึ้นที่ทอผ้าเพื่อเริ่มต้นในการทอ

1.2.3.5 การนำหัวม้วนมาขึ้นที่ทอผ้า เป็นการนำเอาเส้นไหมยืนที่ได้เข้าหัวม้วนเรียบร้อยแล้ว นำมาขึ้นที่ทอผ้าเพื่อเริ่มต้นการทอผ้ายก

1.2.3.6 การร้อยตะกอ (การเก็บเขาย่ำ) เป็นการร้อยคล้องเส้นไหมยืน 2 ชุด ที่เส้นขัดกันด้วยด้ายในล่อน ทั้งด้านบนและด้านล่างของเส้นไหมยืนทุกเส้น เพื่อให้ตะกอยกเส้นไหมขึ้นและลง

1.2.3.7 การคั่นดอก เป็นขั้นตอนที่สำคัญในการทำผ้าไหมยกดอก เป็นการทาลวดลายออกตามรูปแบบที่ได้ออกแบบไว้ จัดว่าเป็นขั้นตอนที่ยากที่สุดในการทอผ้าไหมยกดอก ผู้คั่นดอกได้จะต้องเป็นผู้ที่มีความชำนาญมาก

1.2.3.8 การเก็บเขาดอก เป็นการเก็บดอก หรือเก็บดอกลายผ้า ที่ได้ทำการคั่นลายไว้

1.2.3.9 การทอผ้ายกดอก เป็นขั้นตอนที่นำเส้นไหมที่ได้ผ่านกระบวนการทุกขั้นตอนจัดว่าเป็นขั้นตอนสุดท้ายของการทอผ้าไหมยกดอก

1.2.3.10 การทอทำหน้านาง คือการทอทำหน้านางส่วนหน้าของผ้าชิ้นซึ่งเป็นขั้นตอนการทอครั้งสุดท้ายของการทอผ้าไหมยกดอกลำพูน เสร็จแล้วจึงนำเอาผ้าที่ทอเสร็จแล้วออกจากที่ทอผ้า

2. รูปแบบลักษณะลวดลายดั้งเดิมและวิวัฒนาการของลวดลายผ้าไหมยกดอกลำพูน

2.1 รูปแบบและลักษณะลวดลายแบบดั้งเดิม จากการศึกษาพบว่าปัจจุบันการนำรูปแบบผ้าทอยกดอกไปใช้งาน ได้ลดลงจากในอดีตเหลือเพียงการนำเอาผ้าไหมยกดอกไปใช้เป็นผ้าชิ้นหรือผ้าถุงเท่านั้น โดยเฉพาะผ้าชิ้นได้มีการพัฒนารูปแบบ ให้สามารถนำไปตัดเป็นชุดหรือตัดเสื้อให้เข้าชุดกันกับผ้าชิ้นได้ ในด้านลักษณะลวดลาย ดั้งเดิม จะมีเพียงลวดลายเดียว คือลายดอกพิกุล

2.2 วิวัฒนาการของลวดลายผ้าไหมยกดอกลำพูน จากการศึกษาวิวัฒนาการของลวดลายผ้าไหมยกดอกลำพูน พบว่าวิวัฒนาการของลวดลายจะถูกจำกัดด้วยการออกแบบที่ไม่หลากหลาย ลวดลายมีน้อย และไม่มีการเก็บบันทึกแบบของลวดลายแต่ละชนิดไว้จึงทำให้ลวดลายมีอยู่ค่อนข้างจำกัด ปัจจุบันได้พัฒนาการออกแบบลวดลายโดยใช้ตารางกราฟ และด้วยคอมพิวเตอร์ จึงทำให้สามารถพัฒนารูปแบบได้มากขึ้นกว่าสมัยก่อน

3. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการทำให้ผ้าไหมยกดอกลำพูนลดน้อยลง

จากการศึกษาในด้านปัจจัยที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการทำให้ผ้าไหมยกดอกลำพูนลดน้อยลงนั้น พบว่าปัจจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการทำให้ผ้าไหมยกดอกลำพูนลดน้อยลง มีดังนี้

3.1 ปัจจัยเกี่ยวกับการผลิต

วัสดุ ที่ใช้มีราคาแพง ไม่ว่าจะเป็นเส้นไหม ดิ้นเงิน ดิ้นทอง อีกทั้งต้องสั่งซื้อวัสดุทั้งหมด เนื่องจากไม่สามารถที่จะทำการผลิตเองได้

รูปแบบ รูปแบบของผ้าไหมยกดอกลำพูน ถูกลดบทบาทจากการนำไปใช้งานในหลายด้าน เหลือเพียง การนำมาตัดเย็บเป็นผ้าชิ้นเท่านั้น ทำให้การนำไปใช้ประโยชน์อยู่ในวงจำกัด

ราคา ราคาของผ้าไหมยกดอกนั้นจะมีราคาแพงมาก อันเนื่องมาจากสาเหตุ จากด้านวัสดุและกรรมวิธีการผลิตที่มีต้นทุนสูงอยู่แล้ว และเป็นการทอด้วยมือ จึงทำให้ราคาของผ้าไหมยกดอกยังคงมีราคาที่สูงมาก

กรรมวิธีการผลิต จะมีกรรมวิธีการผลิตส่วนใหญ่เหมือนกับการทอผ้าโดยทั่วไป แต่จะแตกต่างอยู่บ้างตรงที่ การทอผ้ายกดอก จะต้องมีการคืนดอก การเก็บเขาดอก ซึ่งถือได้ว่าเป็นขั้นตอนที่ทำให้ ผ้ายกดอกมีเอกลักษณ์ และมีกรรมวิธีการผลิตที่พิเศษ

3.2 ปัจจัยเกี่ยวกับการตลาด ของผ้าไหมยกดอกค่อนข้างแคบ เนื่องจาก มีกรรมวิธีการผลิตที่ค่อนข้างจะมีความละเอียดอ่อน และใช้เวลาในการทอนาน อีกทั้งมีคนมารับซื้อถึงที่ จึงไม่มีโอกาสที่จะทำการขยายตลาดออกไป

3.3 ปัจจัยเกี่ยวกับการส่งเสริม จากการศึกษาพบว่าขาดการส่งเสริม อย่างจริงจัง จากภาครัฐ และหน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้องปัจจัยเกี่ยวกับสังคมและประเพณีวัฒนธรรม พบว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการทำให้ผ้าไหมยกดอกลำพูนลดน้อยและอาจถึงสูญหายไปได้ เพราะประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งเป็นผู้ชำนาญการในอาชีพช่างทอ จะค่อยๆลดน้อยลง และขาดผู้สืบทอดอาชีพช่างทอ เนื่องจากวิถีชีวิต และการประกอบอาชีพของประชาชนจะเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพของสังคม และสังคมจะเปลี่ยนแปลงประเพณีและวัฒนธรรมของประชาชนในสังคม สืบต่อกันเป็นวัฏจักร

อภิปรายผล

ผลการศึกษาครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงเรื่องวัสดุและกรรมวิธีการผลิต รูปแบบลักษณะลวดลายดั้งเดิมและวิวัฒนาการของลวดลายและปัจจัยที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการทำให้ผ้าไหมยกดอกลำพูนลดน้อยลง โดยมีประเด็นที่ศึกษาพบและน่าสนใจนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. วัสดุและกรรมวิธีการผลิต พบว่าวัสดุที่ใช้ในการทอผ้าไหมยกดอกลำพูน คือเส้นไหม ดิ้นเงิน ดิ้นทอง และสีย้อม ซึ่งสอดคล้องกับการผลิตผ้าทอยกดินของมาเลเซีย (อาหมัด บาการุดดิน ฟาสซิล, 2535, หน้า 3-4) และสอดคล้องกับการศึกษาเรื่องการทอผ้าไหมพุมเรียงของ (อุบลศรี อรรถพันธ์, 2529, หน้า 42-45) ที่กล่าวถึงวัสดุที่ใช้ในการทอผ้าไหมพุมเรียง ได้แก่เส้นไหมธรรมชาติ และในส่วนของกรรมวิธีการผลิตนั้น ผ้าไหมยกดอกลำพูน ก็จะมีขั้นตอนการผลิต บางขั้นตอน

เหมือนกันเช่น การคัดลอกเส้นไหม การฟอกเส้นไหม การย้อมเส้นไหม การนำเส้นไหมขึ้นมาลงแป้ง การกรอเส้นไหม การสาวไหม การนำเส้นไหมเข้าหัวม้วน การร้อยตะกอล การคั่นดอก การทอผ้ายกดอก และสุดท้ายการทอทำหน้านาง

2. รูปแบบลักษณะลวดลายดั้งเดิมและวิวัฒนาการของลวดลาย รูปแบบการนำไปใช้งานของผ้าไหมยกดอกลำพูน จะนำมาใช้เป็นเครื่องนุ่งห่ม สำหรับชนชั้นสูงและเชื้อพระวงศ์เท่านั้น ซึ่งเหมือนกับชนชาติมาเลย์ ที่ทอผ้ายกคั่นเพื่อใช้เป็นเครื่องนุ่งห่มในราชสำนัก (อาหมัด บาการุดดิน ฟาสซิล, 2535, หน้า 4) และผ้าทอยกคั่นของอินโดนีเซีย ที่มีไว้สำหรับกษัตริย์ หญิงสูงศักดิ์แห่งราชวงศ์ และข้าราชการในพระองค์เท่านั้น (สุวาทิ การ์ติวา, 2535, หน้า 6) ในส่วนลวดลายผ้าไหมยกดอกลำพูนได้รับอิทธิพลมาจากประเทศอินเดีย ต่อมาได้ใช้ลวดลายพื้นบ้านของตนเองเป็นลวดลายจากธรรมชาติ ซึ่งสอดคล้องกับ ฮาวิ มาเคอร์ (2538, หน้า 4) ที่กล่าวถึงลวดลายผ้ายกของอินเดียที่มีรูปแบบลวดลายมาจากธรรมชาติเหมือนกันเช่น ลายดอกมะลิ ลายดอกดาวเรือง ลายใบไม้ ปัจจุบันลวดลายของผ้าไหมยกดอกลำพูนได้วิวัฒนาการขึ้น มีการออกแบบด้วยตารางกราฟและคอมพิวเตอร์ ซึ่งแม่แบบของลวดลายจะมาจากลวดลายไทยเป็นส่วนใหญ่

3. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการทำให้ผ้าไหมยกดอกลำพูนลดน้อยลง พบว่าวัสดุมีราคาแพง กรรมวิธีการผลิตที่ยุ่งยาก หลายขั้นตอน รูปแบบที่ถูกลดบทบาทการนำไปใช้งานได้ หลายด้าน ตลอดจนราคาของผ้าไหมยกดอก ที่มีราคาแพง และตลาดแคบ เฉพาะผู้มีรายได้สูง การขยายตลาดทำได้ยาก เพราะถูกจำกัดด้วยการทอที่ใช้เวลานาน อีกทั้งขาดการส่งเสริมอย่างจริงจัง จากภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ล้วนเป็นปัจจัยที่มีความเกี่ยวเนื่อง กับการทำให้ผ้าไหมยกดอกลำพูนลดน้อยลง และปัจจัยที่สำคัญคือด้านสังคมและประเพณีวัฒนธรรมที่เปลี่ยนไปทำให้วิถีชีวิตการดำรงชีพของคนในจังหวัดลำพูนเปลี่ยนแปลงไป เกิดอุตสาหกรรมต่างๆขึ้นมามากมาย อาทิ นิคมอุตสาหกรรม ที่ทำให้เยาวชนพากันเข้าไปทำงานกันมากขึ้นจนละทิ้งอาชีพแต่ดั้งเดิม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ที่เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้วิถีชีวิตของชุมชนต้องเปลี่ยนแปลงไป ทำให้คนในสังคมต้องการเปลี่ยนค่านิยม หรือยกฐานะตนเองขึ้น (กาญจนา รัตนธรรมเมธ , 2538, หน้า 16-19) อีกทั้งพบว่ารายได้ของประชาชนนั้นเป็นปัจจัยหลักที่ทำให้ผ้าไหมยกดอกลำพูนลดลง ซึ่งเกี่ยวเนื่องกับสภาพเศรษฐกิจที่มีความจำเป็นต่อการดำรงชีพ เมื่อรายได้น้อย สภาพเศรษฐกิจไม่ดี ค่าครองชีพสูง จึงทำให้คนต้องหันไปประกอบอาชีพอื่นมากกว่าการทอผ้า

ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้ผลการศึกษาเป็นประโยชน์ต่อการที่จะรักษาและอนุรักษ์ผ้าไหมยกดอกลำพูนให้คงอยู่สืบไปนั้นผู้ศึกษามีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะดังนี้

1. ด้านเจตคติ เป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาคน ถ้าเยาวชนคนหนุ่มสาวรุ่นใหม่มีเจตคติที่ดีต่องานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านเห็นความงาม ความสำคัญ ประโยชน์และคุณค่าของอาชีพดั้งเดิมของบรรพบุรุษไม่หลงมัวเมาไปกับอิทธิพลของความฟุ้งเฟ้อในสังคมเมือง เยาวชนเหล่านี้ ก็จะเป็นพลังที่สำคัญในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมให้คงอยู่สืบไป ฉะนั้นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องสนับสนุนควรช่วยกันคิดวิธีการปลูกฝังเจตคติที่ดีเหล่านี้แก่เยาวชน อาจจะเป็นรูปแบบ การณรงค์ ให้เห็นถึงความสำคัญของศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น การจัดโครงการอบรม สร้างจิตสำนึกในการปลูกฝังและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นต้น

2. ด้านเศรษฐกิจ เป็นสิ่งบ่งชี้ถึงสถานะการดำรงชีพอย่างหนึ่งของประชาชน ถ้าเศรษฐกิจดีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี มีรายได้ที่พอเพียงต่อการดำรงชีพ ทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี ดังนั้นรัฐบาลควรหาวิธีการหรือแผนดำเนินงานที่จะสร้างรายได้ให้แก่ประชาชน หรือมีแผนการพัฒนาอาชีพด้านการทอผ้ายกดอก อย่างทั่วถึงแก่ชาวบ้าน เมื่อมีรายได้ที่แน่นอน มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีเจตคติที่ดียอมทำให้การสืบทอดศิลปหัตถกรรมดั้งเดิมเป็นไปโดยราบรื่น

3. ด้านการส่งเสริม การส่งเสริมสนับสนุนเป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนาอาชีพการทอผ้ายกดอกมากเนื่องจากในปัจจุบันผู้ประกอบการอาชีพการทอผ้าไหมยกดอกมีเหลืออยู่เพียงไม่กี่แห่ง โดยมากจะทำการส่งเสริมกันเองในภาคเอกชน เช่นการนำเอาชาวบ้านมาฝึกการทอผ้าให้ความรู้ด้านการทอผ้าแก่ผู้สนใจ การจัดกิจกรรมด้านสิ่งทอ เพื่อให้ความรู้กับคนในท้องถิ่นและบุคคลทั่วไปที่สนใจเป็นต้น รัฐบาลเองอาจจะขอความร่วมมือจากภาคเอกชนในการดำเนินการส่งเสริมหรือนำเสนอให้การทอผ้าไหมยกดอกบรรจุอยู่ในหลักสูตรการศึกษาไม่ว่าจะเป็นกรมอาชีวศึกษา การศึกษานอกโรงเรียน และการอบรมหลักสูตรระยะสั้นเพื่อเป็นการสร้างอาชีพ สร้างงานแก่ประชาชนในท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาครั้งต่อไป

ในการศึกษาครั้งต่อไปควรจะศึกษาในประเด็นดังต่อไปนี้

1. ในการอนุรักษ์และฟื้นฟูผ้าไหมยกดอกลำพูน นั้นจะต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน ดังนั้นควรมีการศึกษายุทธศาสตร์การดำเนินงานซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยผลักดันให้การดำเนินงานสำเร็จตามเป้าหมาย

2. ศึกษาวิธีการที่จะจัดให้มีการพัฒนาฝีมือแรงงานช่างทอผ้าไหมยกดอกลำพูน โดยฝึกช่างทอผ้าตามขั้นตอนต่างๆ ให้มีความรู้ กระบวนการผลิต แต่ละขั้นตอน ให้คงอยู่เป็นศิลปหัตถกรรมท้องถิ่น ที่มีคุณค่าต่อไป